

**Політика згуртування ЄС:
філософія, еволюція,
результати**

У монографії розкрито теоретично-методологічні підходи до творення європейської політики згуртування, яка матеріалізує соціальні, економічні, екологічні, інноваційно-інвестиційні, фінансові компоненти. Проаналізовано існуючі регіональні диспропорції в ЄС й визначено інституційні зміни та Цілі політики згуртування на засадах сталого розвитку. Обґрунтовано ключові стратегічні пріоритети сучасної політики згуртування ЄС, щоможуть бути покладені в стратегію забезпечення економічного добробуту України у період відновлення.

Видання рекомендоване науковій спільноті, керівникам, управлінцям, представникам бізнесу, територіальним громадам, менеджерам усіх рівнів, здобувачам вищої освіти та іншим зацікавленим особам.

ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ПОЛІТИКА ЗГУРТУВАННЯ ЄС:
ФІЛОСОФІЯ, ЕВОЛЮЦІЯ, РЕЗУЛЬТАТИ**

**THE EU COHESION POLICY:
PHILOSOPHY, EVOLUTION, RESULTS**

МОНОГРАФІЯ

За редакцією
доктора економічних наук,
професора **Т. О. Зінчук**

Київ — 2024

УДК 327.7:061.1 ЄС
П 50

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Поліського національного університету
(протокол № 3 від 23 жовтня 2024 р.)*

Рецензенти:

Інна Семененко — д-р екон. наук, професор кафедри економіки і підприємництва Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля;

Тетяна Князева — д-р екон. наук, професор кафедри маркетингу Національного авіаційного університету;

Наталія Валінкевич — д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та туризму Поліського національного університету.

Політика згуртування ЄС: філософія, еволюція, результати : монографія / за ред.
П 50 проф. Т.О. Зінчук. Київ: Видавництво «Центр учбової літератури», 2024. 470 с.

ISBN 978-611-01-3361-6

У монографії розкрито теоретично-методологічні підходи до творення європейської політики згуртування, яка матеріалізує соціальні, економічні, екологічні, інноваційно-інвестиційні, фінансові компоненти. Проаналізовано існуючі регіональні диспропорції в ЄС й визначено інституційні зміни та Цілі політики згуртування на засадах сталого розвитку. Обґрунтовано ключові стратегічні пріоритети сучасної політики згуртування ЄС, що можуть бути покладені в стратегію забезпечення економічного добробуту України у період відновлення.

Видання рекомендоване науковій спільноті, керівникам, управлінцям, представникам бізнесу, територіальним громадам, менеджерам усіх рівнів, здобувачам вищої освіти та іншим зацікавленим особам

ISBN 978-611-01-3361-6

УДК 327.7:061.1 ЄС

© Авторський колектив, 2024.
© Поліський національний університет, 2024.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ТА ЕВОЛЮЦІЯ ПОЛІТИКИ ЗГУРТУВАННЯ	
Генеza, інституційні засади, теорія та еволюція політики згуртування ЄС <i>(Тетяна Зінчук, Олег Скидан, Тетяна Усюк)</i>	12
Каталізатори та інтегратори суспільних змін у політиці згуртування ЄС <i>(Марія Плотнікова)</i>	59
Механізми реалізації політики згуртування ЄС: досвід для соціально-економічного відновлення України <i>(Оксана Присяжнюк)</i>	100
РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІЧНЕ ТА СОЦІАЛЬНЕ ЗГУРТУВАННЯ, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ КУРС	
Політика згуртування ЄС: кластеризація, діджиталізація та соціальні технології у соціумі та бізнесі <i>(Олексій Булуй)</i>	138
Політика згуртування ЄС у контексті підтримки біженців: кейс України <i>(Віталій Данкевич, Євген Данкевич)</i>	177
Стратегічні орієнтири національної політики у сфері виробництва органічної продукції в контексті політики згуртування ЄС <i>(Маріна Коценко)</i>	192
Соціальне згуртування: візія та цінності об'єднаної Європи <i>(Наталія Куцмус, Леся Забуранна)</i>	207
Концепція “зеленого” зростання: основа сталого розвитку та економічної політики ЄС <i>(Тетяна Паламарчук)</i>	226
Політика ЄС у досягненні цілі низьковуглецевого розвитку економіки <i>(Олена Симоненко)</i>	247

Flagship projects in the implementation of EU-Ukraine cohesion policy: financial communication <i>(Oksana Tulai, Lyudmyla Alekseyenko)</i>	268
---	-----

РОЗДІЛ 3. РЕГІОНАЛЬНА (ТЕРИТОРІАЛЬНА) ПОЛІТИКА ЄС

Аналіз політик інтеграції мігрантів на регіональному рівні та їх вплив на соціальне згуртування <i>(Валентина Довженко)</i>	293
Європейська політика територіального згуртування: логіка та пріоритети <i>(Оксана Прокопчук, Олександр Ковальчук)</i>	314
Обліково-аналітичне забезпечення управління видатками територіальних громад <i>(Лариса Суліменко, Ніна Цегельник)</i>	326
Регіональна політика ЄС та України: моделі, конвергенція, виклики <i>(Людмила Тарасович)</i>	346
Економічний профіль як інструмент місцевого економічного розвитку <i>(Сергій Трохимішин)</i>	384
Інноваційні підходи до реабілітації та реінтеграції населення України на засадах європейського виміру <i>(Валентина Якобчук, Костянтин Зіневич)</i>	398
Європейська політика згуртування для підтримки регіонального розвитку циркулярної біоекономіки <i>(Марина Яремова)</i>	427

CONTENTS

FOREWORD	7
CHAPTER 1. THEORY AND EVOLUTION OF THE COHESION POLICY	
Genesis, institutional foundations, theory and evolution of EU cohesion policy <i>(Tetyana Zinchuk, Oleh Skydan, Tetiana Usiuk)</i>	12
Catalysts and integrators of social change in EU cohesion policy <i>(Maria Plotnikova)</i>	59
Implementation mechanisms of EU cohesion policy: experience for socio-economic recovery of Ukraine <i>(Oksana Prysiazhniuk)</i>	100
CHAPTER 2. ECONOMIC AND SOCIAL COHESION, THE EUROPEAN GREEN DEAL	
EU cohesion policy: clustering, digitalization and social technologies in society and business <i>(Oleksii Buluy)</i>	138
EU cohesion policy in the context of refugee support: the case of Ukraine <i>(Vitalii Dankevych, Yevhen Dankevych)</i>	138
Strategic orientations of national policy in the field of organic production in the context of EU cohesion policy <i>(Marina Kotsenko)</i>	192
Social cohesion: vision and values of the united Europe <i>(Nataliia Kutsmus, Lesia Zaburanna)</i>	207
The concept of "green" growth: the basis of sustainable development and economic policy of the EU <i>(Tetiana Palamarchuk)</i>	226
EU policies in advancing transition to low carbon economy <i>(Olena Symonenko)</i>	247
Flagship projects in the implementation of EU-Ukraine cohesion policy: financial communication <i>(Oksana Tulai, Lyudmyla Alekseyenko)</i>	268

CHAPTER 3. EU REGIONAL (TERRITORIAL) POLICY

Analysis of migrant integration policies at the regional level and their impact on social cohesion <i>(Valentyna Dovzhenko)</i>	293
European territorial cohesion policy: logic and priorities <i>(Oksana Prokopchuk, Oleksandr Kovalchuk)</i>	314
Accounting and analytical support for management of the territorial communities expenses <i>(Larysa Sulimenko, Nina Tsehelnik)</i>	326
Regional policy of the European Union and Ukraine: models, convergence, challenges <i>(Liudmyla Tarasovych)</i>	346
Economic profile as a tool of local economic development <i>(Sergii Trokhymyshyn)</i>	384
Innovative approaches to the rehabilitation and reintegration of the population of Ukraine on the basis of the European dimension <i>(Valentyna Iakobchuk, Kostiantyn Zinevych)</i>	398
European cohesion policy to support the regional development of the circular bioeconomy <i>(Maryna Yaremova)</i>	427

ПЕРЕДМОВА

Процес європейської інтеграції вимагає ефективного функціонування спільних політик як важливої складової економічного розвитку та закріплення позицій ЄС в глобальному середовищі у відповідності до Цілей сталого розвитку. Політика згуртування невід’ємний та найзначущий елемент впливу на реалізацію європейської стратегії розумного, сталого та інклюзивного зростання, під гаслом якої відбуваються всі сучасні реформи ЄС. Нові реалії економічного розвитку та соціальних змін вимагають зосередження акцентів з боку інституцій ЄС у напрямку досягнення рівномірного розвитку регіонів ЄС на принципах справедливості, пропорційності, планування та програмування, бюджетування, територіальної цілісності з метою досягнення конкурентоспроможності й збільшення зайнятості у всіх сферах економіки. Орієнтована на місця, регіони, громади, політика згуртування посилюється завдяки ефективності запланованих видатків та запровадженню нових інтегрованих територіальних механізмів реалізації програм в рамках структурних фондів, які відіграють вирішальну роль у фінансуванні заходів сталого розвитку територій ЄС. Політика ЄС інституційно та адміністративно еволюціонувала і стала важливою передумовою як адміністративного, так і ефективного управління фондами в процесі реалізації програм і проєктів, спрямованих на подолання нерівності та диспропорційності регіонів. Зміни в політиці згуртування набули соціально-орієнтованого характеру в контексті глобальних викликів, що включають в себе боротьбу з бідністю, нерівністю, наслідками кліматичних змін, досягнення партнерства між владою, бізнесом і громадянським суспільством.

Монографія “Політика згуртування ЄС: філософія, еволюція, результати” є своєрідною реакцією на комплекс проблем післявоєнного відродження України в контексті європейського досвіду, що визначило мету колективної праці.

Мета монографії – аналіз та обґрунтування реальних процесів, які відбуваються в територіальній системі ЄС через посилення дії механізму європейської політики згуртування та її

пристосування до мінливих потреб у несприятливих внутрішніх і зовнішніх умовах.

В книзі представлено основні поворотні моменти політики згуртування ЄС: від генези до цілей сучасних реформ та особливостей їх реалізації. Протягом своєї історії ця політика зазнавала суттєвих змін, які ставали предметом дослідження і сформуvalи практикоорієнтований підхід на перспективу, що відображено у змісті монографії. Крім того, політика згуртування на сучасному етапі розвитку ЄС, інтегрована з найважливішими політиками і підтримує всі дії і цілі, які інституційно визначені в найбільш комплексних стратегічних документах, про що свідчать зазначені у представленій праці етапи творення політики. В монографії наголошено на тому, що політика згуртування ЄС є актуальною не лише з соціальної та економічної точки зору, але й політичної, оскільки вона використовується як інструмент для розширення ЄС, що в процесі інтеграції України слугуватиме поштовхом для територіального виміру і вказівником при подоланні розбіжностей в економічному розвитку регіонів. Корисність досвіду політики згуртування визначається особливостями її впровадження в країнах-членах ЄС та її впливом на громадянське суспільство стосовно можливостей досягнення більш вищого рівня соціальної справедливості і економічного зростання.

Монографія складається з трьох розділів, які є результатом дослідження авторів теоретично-методологічних, методичних та практичних засад зародження, формування й перспектив політики згуртування ЄС на майбутній період. Монографія дотримується принципу міждисциплінарного підходу через призму взаємозв'язку політики згуртування з регіональною, соціальною та аграрною політиками ЄС, а також зі сферою фінансів і політикою сталого розвитку.

Д-р екон. наук, професор
Тетяна Зінчук

FOREWORD

The process of European integration requires the effective functioning of common policies as an important component of economic development and consolidation of the EU's position in the global environment in accordance with the Sustainable Development Goals. Cohesion policy is an integral and most significant element of influence on the implementation of the European strategy of smart, sustainable and inclusive growth, under the slogan of which all modern EU reforms are taking place. The new realities of economic development and social changes require the EU institutions to focus their attention on achieving uniform development of EU regions on the principles of justice, proportionality, planning and programming, budgeting, and territorial integrity in order to achieve competitiveness and increase employment in all areas of the economy. Cohesion policy focused on places, regions, and communities is strengthened due to the effectiveness of planned expenditures and the introduction of new integrated territorial mechanisms for the implementation of programs within the framework of structural funds, which play a decisive role in financing measures for the sustainable development of EU territories. EU policy institutionally and administratively evolved and became an important prerequisite for both administrative and effective management of funds in the process of implementing programs and projects aimed at overcoming regional inequality and disproportionality. Changes in cohesion policy have acquired a socially oriented character in the context of global challenges, which include the fight against poverty, inequality, the consequences of climate change, and the achievement of a partnership between the government, business and civil society.

The monograph "EU Cohesion Policy: Philosophy, Evolution, Results" is a kind of reaction to the complex of problems of the post-war revival of Ukraine in the context of the European experience, which determined the goal of these researching.

The goal of the monograph is to analyze and substantiate the real processes that take place in the territorial system of the EU due to the strengthening of the European cohesion policy mechanism and its adaptation to changing needs in adverse internal and external

conditions.

The book presents the main turning points of the EU cohesion policy: from the genesis to the goals of modern reforms and the features of their implementation. Throughout its history, this policy underwent significant changes, which became the subject of research and formed a practice-oriented approach to the future, which is reflected in the content of the monograph. In addition, the cohesion policy at the current stage of EU development is integrated with the most important policies and supports all actions and goals that are institutionally defined in the most complex strategic documents, as evidenced by the stages of policy creation indicated in the presented work. The monograph emphasizes that the EU cohesion policy is relevant not only from a social and economic point of view, but also from a political point of view, as it is used as a tool for the expansion of the EU, which in the process of Ukraine's integration will serve as an impetus for the territorial dimension and a pointer for overcoming differences in economic development of regions. The usefulness of the cohesion policy experience is determined by the specifics of its implementation in EU member states and its impact on civil society in relation to the possibilities of achieving a higher level of social justice and economic growth.

The monograph consists of three sections, which are the result of the authors' study of the theoretical-methodological, methodical and practical foundations of the emergence, formation and prospects of EU cohesion policy for the future period. The monograph adheres to the principle of an interdisciplinary approach through the prism of the interrelationship of cohesion policy with EU regional, social and agrarian policies, as well as with the sphere of finance and sustainable development policy.

Dr. econ. sciences, professor
Tetyana Zinchuk

There is little the European Union today needs more urgently than cohesion, unity and solidarity.

*Christiane Krieger-Boden Kiel,
Institute for the World Economy*

**Генеza, інституційні засади,
теорія та еволюція політики згуртування ЄС**

Тетяна Зінчук, Олег Скидан, Тетяна Усюк

**1.1. Проблема та актуальність дослідження в ракурсі творення
політики європейської згуртування**

Європейський Союз (ЄС) протягом більш, ніж 60-річної історії сформувався як інтеграційне об'єднання неоднорідного характеру зі значними економічними та соціальними відмінностями між країнами-членами та їхніми регіонами. Ці відмінності в основному викликані нерівномірним просторовим розподілом економічної діяльності, що відображається на різних рівнях якості життя європейського населення. Нерівності в темпах економічного розвитку регіонів ЄС, умовах життя, зайнятості, безробіття та інші перешкоди для економічного зростання потребували обґрунтованого філософсько-історичного, географічного, економічно-соціального й культурно-духовного вимірів у період еволюційного становлення, розвитку та сучасного удосконалення політики згуртування. Існує велика кількість методологічних підходів, зумовлених різними точками зору стосовно неоднорідності розвитку країн-членів ЄС, фінансування, формування доданої вартості (цінності) європейських регіонів, "відсутності середини" в економічному розвитку. Як правило, економічний і соціальний розвиток ЄС визначається двома взаємодоповнюючими цілями: конкурентоспроможністю та згуртованістю. У той час як конкурентоспроможність акцентує на позиції ЄС у світовій економіці, формування політики згуртування

зумовлено існуючими розбіжностями між країнами, регіонами та соціальними групами, з одного боку, та зусиллями їх зменшити, з іншого. Розмір, структура та рівень регіональних диспропорцій, які визначаються за допомогою макроекономічних показників слугують критерієм успішної або неуспішної політики згуртування.

ЄС, формуючи напрями політики згуртування, намагається підтримати пріоритети кожного регіону в економічній, територіальній та соціальній сферах. Більш того, деякі заходи в межах політики згуртування є частиною інших політик ЄС, зокрема Спільної аграрної політики (САП ЄС), політики досліджень і розробок, а також транспортної політики. Ключовим компонентом політики згуртування є регіональна політика, в рамках якої ЄС переорієнтовує ресурси із найбагатших до найбідніших регіонів з тим, щоб модернізувати відсталі регіони і вони змогли наздогнати інші, більш розвинені. Політика згуртування ЄС фінансується та реалізується на європейському рівні переважно, як органами національної влади країн-членів, так і інституціями ЄС, зокрема Європейською комісією (ЕК). Одним із основних принципів політики згуртування ЄС є додатковість. Це означає, що кошти ЄС не змінюватимуть національні пріоритети і не замінюватимуть національні кошти, а будуть спрямовуватися у вигляді додаткового фінансування. При цьому, кошти ЄС надаються лише в тому випадку, коли країни-члени або інші заявники також внесуть власні кошти для співфінансування проєктів в рамках політики згуртування. Як основний показник регіональної нерівності використовується валовий внутрішній продукт (ВВП), відповідно ВВП на душу населення в стандарті купівельної спроможності (ПКС)¹.

Проблеми щодо ефективної політики згуртування виникають внаслідок деяких об'єктивних причин, зумовлених, наприклад, політичною та економічною кризою (2008 р.), яка суттєво підірвала імідж ЄС серед громадян і його легітимність у майбутньому. Здатність долати існуючі розбіжності у соціально-економічному розвитку та нівелювати виклики сучасних процесів глобалізації і

¹ Tvrdon, M. (2012). Cohesion policy, convergence and regional disparities: The case of the European Union. *WSEAS transactions on business and economics*, 9(2), 89-99. URL.: <https://wseas.com/journals/articles.php?id=6380>

криз забезпечується шляхом фінансування різноманітних інвестиційних проєктів, які мають прямий вплив на життя громадян та додають позитиву в іміджі ЄС, а також формують ідентичність громадян у різних європейських регіонах. Вважається, що криза 2008 р. була найбільшим глобальним економічним потрясінням після великої рецесії 1930-х рр. і її наслідки є ключовим рушієм розчарування в ЄС. Економічна криза вплинула не лише на макроекономічну ситуацію в країнах-членах ЄС, але й у рівній мірі на якість життя та добробут громадян окремих країн, особливо тих, хто найбільше постраждав від рецесії. Ряд економічних секторів постраждав найбільше, наприклад, будівельна галузь внаслідок “обвалу” на ринку нерухомості, а також окремі галузі промисловості, частково через скорочення потоку прямих іноземних інвестицій. Як наслідок, безробіття значно зросло в багатьох регіонах країн-членів ЄС, що безпосередньо призвело до падіння доходів і зростання числа бідних або випадків соціальної ізоляції. Контрзаходи, які було вжито урядами країн-членів у відповідь на кризу, призвели до значного зростання державного боргу на другій фазі рецесії, що зумовило необхідність прийняття заходів жорсткої економії, а це, у свою чергу, безпосередньо вплинуло на якість і доступність багатьох державних послуг. Криза неминуче призвела до помітного погіршення суспільних настроїв. Одним із симптомів цього було падіння суспільної довіри до центральних урядів, яке стало помітним в більшості європейських країн і було тим виразнішим, чим більшим був державний борг певної країни. Згідно з опитуванням Євробарометра (2015р.) щодо найважливіших викликів, з якими зіткнувся ЄС у 2012–2013 рр., більше половини респондентів вказали на економічну ситуацію, 30% на безробіття, яке поступово долає бідне населення, інші - на стан державних фінансів. У зв'язку з погіршенням економіки посткризового стану окремими країнами-членами ЄС вводилися заходи жорсткої економії. І лише у 2015 р. ситуація змінилася “на користь” міграційної кризи, яка вийшла на 1-е місце як найбільший виклик, з яким зіткнувся ЄС. Це не означало, що соціально-економічні проблеми були вирішені, оскільки на кожне з вищезазначених питань продовжували вказувати близько 20% респондентів, що слугувало появі нового

негативного явища, яке стало більшим центром уваги громадськості думки. Економічна криза завдала поштовху для мобілізації європейської еліти та політичних інституцій щодо більш тісної співпраці з громадянським суспільством та подоланні євроскептицизму. Нові дослідження, результати яких проаналізовано і наведено в працях європейських вчених, засвідчили, що негативні економічні наслідки кризи в ЄС, і особливо різке зростання безробіття, криза євро та інші процеси насправді негативно вплинули на рівень підтримки ЄС, особливо серед молодих громадян. Наслідки кризи навіть призвели до збільшення голосування за євроскептичні партії на виборах до Європейського парламенту 2014 р., які відбувалися на тлі апогею кризи. Наприклад, у випадку Греції, країни, яка найбільше постраждала від кризи євро та заходів жорсткої економії, негативний вплив цих процесів, став рушійною силою євроскептичного голосування та формування негативного іміджу ЄС. Наявні аналізи просторового виміру рецесії привели до гіпотези, що регіони, які найменше постраждають, це, по-перше, столичні регіони з найбільш диверсифікованою економічною структурою, й по-друге, сільськогосподарські регіони, найменш залучені до процесів глобалізації. Пізніші дослідження (2018 р.) підтвердили, що з одного боку, столичні регіони окремих країн-членів досить добре подолали наслідки кризи, навіть нові країни-члени, які найбільшою мірою постраждали, але, з іншого боку, більшою мірою постраждали сільські регіони, а також регіони з великою часткою будівельного сектору в структурі економіки і окремі регіони, які спеціалізуються на галузях, вразливих до кризи. У макропросторовому вимірі найбільше постраждали регіони так звані "країн згуртування", які розташовані в Південній Європі, а саме Греції, Іспанії та Португалії, тоді як економіка Ірландії зафіксувала помітне відновлення після першої фази шоку. Особливо сильно постраждала Греція, частково через дуже високий рівень боргу, що спричинив низку негативних наслідків, яким було важко протистояти через нездатність девальвувати національну валюту. Інші країни, наприклад, Італія, відзначалися сильною регіональною диференціацією наслідків кризи. Водночас, з точки зору проблеми безробіття, багато країн продемонстрували тенденцію до регіональної конвергенції.

Зосередження уваги на регіональному вимірі іміджу ЄС дозволяє стверджувати про відносність високих масштабів диференціації на національних територіях в таких країнах, як Великобританія (до 2016р.), Австрія, Чехія, Польща, Німеччина, а також Франція, Іспанія і Португалія. Водночас, в ряді інших регіонів позитивні та негативні думки були збалансованими, і це було особливо очевидно в Австрії, а також у деяких регіонах Швеції (наприклад, *Norra Mellansverige*), Фінляндії, Угорщини, Португалії та кількох регіонах Франції та Німеччини. На іншому полюсі регіони, де явно домінували позитивні думки про ЄС, зокрема, це стосується регіонів Ірландії та Словенії, а також нових країн-членів, включаючи Румунію, Болгарію та Польщу, окремих старих країн-членів, таких як Іспанія та Італія². Складність дискусій в рамках формування політики згуртування набула нової забарвленості через Brexit, коли економіка ЄС вперше скоротилася з точки зору зменшення розміру єдиного ринку, втрати технологічного потенціалу, послаблення політичної ваги та військової могутності з асиметричним регіональним впливом. Значною прогалиною в політиці згуртування вважається існуючий розрив між національними умовами та їх вплив на успіхи і провали цієї політики в світлі зростаючого тиску “ренаціоналізації”³.

Досягнення конвергенції економічної, соціальної та територіальної згуртування визначило основний вектор європейської політики згуртування у майбутньому. Фінансові ресурси, які виділені на політику згуртування становлять другу за величиною групу видатків бюджету ЄС. Так, протягом 2014-2020 рр. країни-члени вперше зобов’язані проводити оцінювання ефективності кожного інвестиційного проекту, який фінансується з

² Smętkowski, M., & Dąbrowski, M. (2019). Economic crisis, Cohesion Policy and the eroding image of the European Union at the regional level. *Regional Science Policy & Practice*, 11(4), 713-733. URL.: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1757780223003554>

³ Crescenzi, R., Fratesi, U., & Monastiriotis, V. (2020). Back to the member states? Cohesion Policy and the national challenges to the European Union. *Regional Studies*, 54(1), 5-9. URL.: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00343404.2019.1662895>

Європейського регіонального фонду, Європейського соціального фонду та Фонду згуртування⁴. Взагалі, питання підтримки проєктів європейської інтеграції спочатку створення Європейського економічного товариства і дотепер, залишаються предметом жвавих академічних і соціальних дебатів. Останніми роками з посиленням загроз процесам євроінтеграції, відновився інтерес громадян до сприйняття ЄС та його інституцій. У цьому контексті науковці і практики все більше акцентують на відповідності підтримки політики ЄС соціально-економічним рамкам країн-членів та значній регіональній неоднорідності⁵. Так, за результатами опитування, більшість респондентів підкреслили, що політика згуртування є найбільш оціненою серед усіх спільних політик ЄС і підлягає ретельному розгляду з боку європейських інституції та національних органів країн-членів, потребує постійного вдосконалення та фінансового забезпечення⁶. Враховуючи національну та регіональну неоднорідність потенціалу європейських країн, в політиці згуртування досліджуються так звані потенційні “побічні ефекти”, тобто зміни у бік нового підходу “розумної спеціалізації”, або “знизу вгору”, який дає окремим регіонам відповідальність “виявляти підприємницьку” власну політику. Ці зміни у політиці створюють нові виклики для оцінки загальної політики з врахуванням місцевих підприємницьких ініціатив у поєднанні з розвитком людського капіталу та сприянням цільовим дослідженням і науковим розробкам з поступовим

⁴ Henriques, C., & Viseu, C. (2023). EU Cohesion Policy Implementation-Evaluation Challenges and Opportunities: The 1st International Conference on Evaluating Challenges in the Implementation of EU Cohesion Policy (EvEUCoP 2022), Coimbra, 2022. URL.: <https://library.oapen.org/bitstream/id/ca3e41b3-0bcf-4757-938d-375446a1c387/978-3-031-18161-0.pdf>

⁵ López-Bazo, E. (2022). The impact of cohesion policy on regional differences in support for the European Union. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 60(5), 1219-1236. URL.: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/jcms.13153>

⁶ Darvas, Z., Mazza, J., & Midoes, C. (2019). *How to improve European Union cohesion policy for the next decade* (No. 2019/8). Bruegel Policy Contribution. URL.: <https://www.bruegel.org/policy-brief/how-improve-european-union-cohesion-policy-next-decade>

впровадженням. Водночас, при підході “зверху вниз” політика згуртування у дослідженнях характеризується як більш унітарна, або однорідна, оскільки ігноруються уподобання, або потреби окремих країн-членів. Інші підходи прийняли “регіональний висхідний” погляд, заснований на припущенні, що основна частина політичного керівництва має бути представниками від окремих регіонів, не звертаючи увагу на роль “національного” рівня у формуванні “спроможності” регіону. Нещодавній досвід такої країни, як Греція, де фінансово спричинена національна економічна криза скоротила швидкість економічного зростання на 15 років для кожного регіону, слугує чітким нагадуванням про це. Отже, аналіз політики згуртування, її успіхи з одного боку, та значні прогалини, з іншого, свідчать, про те, що вона потребує відновлення балансу “єдності з різноманітністю” (національного, регіонального, галузевого та політичного дизайну)⁷.

В сучасній науковій літературі серед вчених дотепер не склалося єдиної думки щодо впливів політики згуртування на забезпечення економічного зростання та ефективність використання наявного потенціалу країн-членів ЄС. Водночас, незмінною залишається ключова мета ЄС – зміцнення регіонального згуртування через усунення диспропорцій у розвитку, зокрема шляхом націлення зусиль на менш сприятливі для життя регіони. Незважаючи на існування різних причин для загальноєвропейської політики єдності (політичних, соціальних, економічних), рівність є найважливішою соціальною концепцією, що забезпечує і політичну згуртування. Розширення ЄС на південь і схід, яке можна розглядати як політичну угоду, відкрило для країн-членів нові ринки для товарів, послуг, інвестицій, які надають компанії, що розташовані в “старих”, більш розвинених країнах. В свою чергу, більш розвинені країни прийняли на себе трудову міграцію з менш розвинених країн і спрямували грошові перекази саме в ці регіони, щоб підтримати трансформаційні зміни та

⁷ Crescenzi, R., Fratesi, U., & Monastiriotis, V. (2020). Back to the member states? Cohesion Policy and the national challenges to the European Union. *Regional Studies*, 54(1), 5-9. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00343404.2019.1662895>

[Перейти на сайт →](#)